

Наталя ЛЕШКОВИЧ

ОСТАННІЙ ГАЛИЦЬКИЙ КНЯЗЬ

Ярослав Ісаєвич¹ та Леонтій Войтович² достатньо аргументовано обґрунтували тезу, що Галицько-Волинська держава – королівство Русі латиномовних джерел – була приєднана до королівства Польщі не у 1340 чи 1349, а в 1387 р., після походу польських військ тринадцятилітньої на той час королеви Ядвіги, в ході якого 18 лютого 1387 р. Перемишльська земля, 8 березня та 18–19 жовтня 1387 р. Львів, а наприкінці року і Галич отримали привілеї, визнавши зверхність польського короля. Але Угорське королівство, правителі якого носили титул галицьких королів, не визнали цих актів. За польсько-угорськими угодами 1412, 1415 і 1423 р. остаточне вирішення відкладалося на майбутнє³. Проблема спадщини королівства Русі постала на Констанцькому соборі 1414–1418 рр.⁴ Галицька частина королівства перебувала під владою польських намісників у ранзі генеральних

¹ Ісаєвич Я. Галицько-Волинська держава *Історія України: нове бачення*. Т. 1. Київ, 1995. С. 95–112; *Його ж.* Галицько-Волинська держава. Львів, 1999. С. 25; *Його ж.* Князівства післямонгольського часу *Історія української культури: У 5 т. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть*. Київ, 2001. С. 41–44; *Його ж.* Галицько-Волинське князівство доби Данила Галицького і його нащадків *Галичина та Волинь у добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького*. Львів, 2001. С. 3–12; *Його ж.* Українські землі XIII–XIV століть *Історія України*. 3-тє вид. доп. і переробл. Львів, 2002. С. 78–94; Ісаєвич Я., Войтович Л. *Перехідний час: 1349–1387 Історія Львова: У 3 т. Т. 1: 1256–1772*. Львів, 2006. С. 63–72.

² Войтович Л. Королівство Русі: реальність і міфи *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. Вип. 7. Дрогобич, 2003. С. 63–71; *Його ж.* Часи старости Дмитра Детька і князя Любарта *Історія Львова*. С. 60–62; *Його ж.* Королівство Русі: факти і міфи *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. Матеріали міжнародної наукової конференції з нагоди 755-ї річниці коронації Данила Романовича. Івано-Франківськ, 2008. С. 4–17; *Його ж.* Боротьба Любарта-Дмитра Гедиміновича за відновлення Галицько-Волинської держави *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. № 22. Луцьк, 2009. С. 120–127; *Його ж.* Польща, Мазовія, Литва та Угорщина у бо-

ротьбі за спадщину Романовичів *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 59. Львів, 2010. С. 52–66; *Його ж.* Польський король Казимир III і боротьба за спадщину Романовичів *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Вип. 46. Львів, 2011. С. 2–26; *Ejusdem.* Walka o spadek po Romanowiczach a król polski Kazimierz III Wielki *Kazimierz Wielki i jego państwo. W siedemsetną rocznicę urodzin ostatniego Piasta na tronie polskim / Pod red. Jacka Maciejewskiego i Tomasza Nowakowskiego*. Bydgoszcz, 2011. S. 47–66; *Його ж.* Портрет князя Володислава Опольського на повний зріст [реп. на кн.:] Sperka J. Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński, pan Rusi, palatyn Węgier i namiestnik Polski (1326/1330 – 6 lub 18 maja 1401). Kraków, 2013. 508 s. *Княжа доба: історія і культура*. Вип. 7 / Відп. ред. В. Александрович. Львів, 2013. С. 314–319.

³ Matijów J. Der polnisch-ungarische Streit um Galizien und Lodomerien Jahresbericht des k. k. II. Obergimnasiums im Lemberg für das Jahr 1886. Lemberg, 1886. S. 28–30.

⁴ Войтович Л. Загадковий “високородовитий шляхетний князь Червоної Русі” *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. Вип. 13. Дрогобич, 2009. С. 24–32; *Його ж.* Загадочний високородний благородний князь Червоної Русі *Генеалогический вестник*. Вип. 36. Санкт-Петербург, 2009. С. 51–60; *Його ж.* Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть. Львів, 2015. С. 435–445.

старост, для неї карбувалися окремі *руські гроші*⁵. І тільки в 1434 р. польська влада вдалася до прямої анексії цієї території, утворивши на її теренах окреме Руське воєводство у складі Польського королівства.

З опублікованих досі досліджень виглядає, що останнім галицьким князем був Володислав Опольський, який 17 квітня 1387 р. “всі свої землі і замки в Угорщині, а також і Руську землю, якою мав володіти пожиттєво”, передав чеському королю Вацлаву IV Люксембургу “як опікуну на той час угорських королів” з умовою повернути їм зазначені землі на перше їхнє бажання⁶. Князь Володислав⁷, розпоряджаючись у 1372–1378 рр. “Королівством руським з містами і населенням” як “володар з Божої ласки, спадкоємний господар Русі”⁸, зазнавши невдачі в боротьбі за руку королеви Ядвіги і, втративши після Кревської унії (1385) становище палатина Польщі, правдоподібно, отримав від угорської королеви Марії відповідну територію і знову став правити у Львові, вживаючи титул “князь і володар Русі” та карбуючи окрему монету з галицьким левом і легендою “монета Русі”⁹. Тобто, його легітимність на той час не викликає жодних сумнівів.

Однак виглядає, що Володислав Опольський не був останнім легітимним галицьким князем і правителем королівства Русі. З поля зору дослідників випала ще одна колоритна постать. У бурхливому 1387 р., коли вибухнув бунт угорських баронів, які ув’язнили королеву Марію та її матір – королеву-вдову Єлизавету, королем Угорщини й Хорватії було обрано молодшого брата чеського короля Вацлава IV – Жигимонта Люксембурга, який ще в 1385 р. одружився з угорською королевою Марією. Ставши королем Угорщини 31 березня 1397 р., Жигимонт відразу ж передав королівство Русі барону Сцібору зі Сцібожиць на такому ж праві, на якому цими теренами володів Володислав Опольський. Отже, останній передавав чеському королю землі, якими вже не володів, і його акт не мав жодної юридичної сили. Новий князь Сцібор зі своїми військами утримував південну задністрівську частину королівства Русі, щонайменше, до 1390–1393 рр.¹⁰ На цій території з містами Жидачів, Тустань і, можливо, Стрий у 1403 р. утворено Жидачівське князівство, яке отримав литовський князь Свидригайло Ольгердович. 1442 р. його включене до Руського воєводства як окремих Жидачівський повіт Львівської землі¹¹.

Сцібор зі Сцібожиць (1347–1414) був, справді, непересічною і надзвичайно колоритною фігурою навіть для тих часів. На жаль, ґрунтовні дослідження бурхливої біографії Сцібора зі Сцібожиць Антонія Прохаски¹², Станіслава Сроки¹³ та

⁵ Крижанівський А. Львівський монетний двір у XIV–XV століттях. Львів, 2007. С. 32–41, 94–150.

⁶ Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 4: XIV–XVI віки – відносини політичні. Львів, 1905. С. 121.

⁷ Саме на такому написанні імені князя акцентував увагу Я. Ісаєвич, відкликаючись до його української грамоти: Ісаєвич Я., Войтович Л. Перехідний час. С. 67.

⁸ По матері він, справді, був пов’язаний через безьких князів з династією Романовичів: Войтович Л., Целуйко О. Правлячі династії Європи. Біла Церква, 2008. С. 329–346.

⁹ Ісаєвич Я., Войтович Л. Перехідний час. С. 69.

¹⁰ Див.: Divořáková D. Rytier a jeho král. Stibor

zo Stiboric a Zigmund Lucemburský. Sonda do života stredovekého šľachtica s osobitým zreteľom na územie Slovenska. Bratislava, 2003.

¹¹ Войтович Л. Жидачівське князівство Іван Виговський. Збірник статей наукової конференції присвяченої 350-літтю Конопотської битви. Львів, 2010. С. 40–44; Папа І. Жидачівське князівство і Гедиміновичі: спірні питання історії Фортеця. Науковий збірник заповідника “Тустань”. Кн. 2: На пошану Митхайла Рожка. Львів, 2012. С. 177–184.

¹² Prochaska A. Ścibor ze Ściborzyc. Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Toruń, 1912. R. 19. S. 137–208.

¹³ Sroka S. Ścibor ze Ściborzyc. Rys biograficzny Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu. Kraków, 2000. S. 139–158.

Даніелі Двожакової¹⁴ лише побіжно торкаються галицького епізоду, зосереджуючи увагу на формуванні потужного домену Сцібора (31 замок і більше 300 міст та сіл в долині Вагу) та його військовій діяльності і становищі *некоронованого короля* Словаччини.

Спробуємо зорієнтуватися у цих обставинах і діяльності Сцібора зі Сцібожиць як володаря Галицької землі. Вціліло 158 документів його архіву – їх видав відомий угорський дослідник Густав Вензель¹⁵. Сцібор зі Сцібожиць гербу Остоя народився 1347 р. в родині гневковського воєводи Мосціца зі Сцібожиць з головної поморської лінії Сціборів-Остойчиків. Їх родове гніздо знаходилося на північ від Іновроцлава. Вперше він згаданий під 1362 р. у документі про заміну родових маєтків, який підтвердив гневковський князь Владислав Білий (1353–1366)¹⁶. Дуже швидко Сцібор отримав важливе бжеське староство у Малопольщі. Він став однією з діяльних фігур угорської партії, зорієнтованої на Людовика Анжуйського, який мав успадкувати польський трон після Казимира III. 1362 р. Сцібор взагалі переїхав до Угорщини і брав участь у війнах Людовика Анжуйського проти Венеції та Болгарії¹⁷, невдовзі ставши близькою людиною при королівському дворі. Після смерті Людовика 1383 р. його вдова Єлизавета, яка правила від імені малолітньої старшої доньки Марії обома королівствами, призначила Сцібора воєводою куявським і ленчинським. Але стиль правління королеви Марії та її фаворита Миколая Гараї викликав спротив як угорської, так і польської еліт. Ініціативу взяли в руки обидва примаси. Архієпископ естергомський зробив ставку на неаполітанського герцога Карла ді Дураццо, двоюрідного брата покійного короля, й у вересні 1383 р. підняв повстання. До того герцог Карл став уже неаполітанським королем Карлом III. У Польщі примас Бодзанта виступив за розрив унії й проголошення королевою Ядвіги, молодшої доньки Людовика Анжуйського, плануючи влаштувати шлюб останньої з Пястом, князем черським, равським, сохачевським, плоцьким, віським і куявським Земовитом IV. Останній був більш ніж на 21 р. старшим від Ядвіги, на руку якої також претендував палатин Польщі, князь Володислав Опольський, старший від Ядвіги більше ніж на 35 р. Не отримавши належної підтримки, старший з претендентів виїхав до Угорщини, де від імені доньки Марії правителька Єлизавета підтвердила йому повернення Галицької землі. Водночас Сцібор як представник Марії повів боротьбу проти князя Земовита. Однак він не зміг утриматися у Бжесті, звідкіля 26 травня 1384 р. прогнав плоцького воєводу Абрахама Соха, який вступив до міста щойно 22 травня, посланий князем Земовитом. Не маючи достатніх сил, Сцібор обмежився тільки спустошенням маєтностей Бодзанти та його прихильників. Так йому вдалося протриматися до 15 липня 1384 р., коли з Угорщини з 12-тисячним військом прибув чоловік королеви Марії – чеський принц Жигимонт Люксембург. Останній, однак, не використав своєї військової переваги і швидко повернувся до Угорщини. Малопольські магнати, які домоглися прибуття принцеси Ядвіги до Кракова, негайно проголосили її королею 15 жовтня 1384 р., розірвавши польсько-угорську унію. Єлизавета, погоджуючись на коронацію молодшої доньки, виторгувала собі право успадкування її престолу для старшої сестри

¹⁴ *Dwořáková D. Rytier...*

¹⁵ *Wenzel G. Stibor vajda, Életrajzi tanulmány / Ehtehézések a történelmi a tudományok területén. Buda, 1875. Köt. 4.*

¹⁶ *Ibidem. No 65. P. 97.*

¹⁷ *Szymona Starowolskiego Wojownicy sarmaccy / Przełożył, wstępem poprzedził i przypisami opatrzył Jerzy Starnawski. Warszawa, 1978. S. 134.*

і відновлення унії у разі, якби у Ядвіги не було прямих спадкоємців. Польська еліта відразу ж розірвала стосунки Ядвіги з її нареченим герцогом Каринтії і Штирії Вільгельмом фон Габсбургом, відкупившись від нього. Водночас розпочато переговори з великим князем литовським Ягайлом Ольгердовичем. У квітні 1385 р. у Пожоні (Братиславі) розгорнулися переговори між прихильниками короля Карла III та їх противниками з числа угорських магнатів. Врешті, принц Жигимонт мусив втікати до Чехії під захист брата – короля Вацлава IV, а королеву Марію змусили зректися престолу. 31 грудня 1385 р. у Секешфегерварі неаполітанський король Карл був коронований королем Угорщини. Ще до цього, 14 серпня 1385 р., у Крево литовські князі Ягайло, Скіргайло і Корибут Ольгердовичі, Вітовт Кейстутович та Лугвеній Ольгердович підписали з польською делегацією на чолі з Владком із Харбковиць і Миколою Оссолінським знамениту Кревську угоду про прийняття литовськими князями, які до того були православними, католицького віросповідання, перехід на це віросповідання всіх литовських земель, шлюб Ягайла з Ядвігою і династичну унію Литви та Польщі¹⁸. 18 лютого 1386 р. Ядвіга вийшла заміж за старшого від себе на 20 років Ягайла Ольгердовича, 4 березня 1386 р. коронованого королем Польщі під іменем Владислава Ягайла. Зрозуміло, що за таких умов Сцібор зі Сцібожиць, вірний васал королев Єлизавети і Марії, втрачав усе і мусив шукати приюток біля Жигимонта Люксембурга у Чехії.

Однак в Угорщині королева Єлизавета та її прихильники не склали рук й у лютому 1386 р. здійснили переворот, ув'язнивши короля Карла, який помер у тюрмі від отрути 21 лютого 1386 р. Невдовзі після цього у Хорватії, де покійний Карл III мав найбільше прихильників, вибухнуло повстання. 25 червня 1386 р. під Дяковом угорська армія на чолі з палатином Миколаєм Гараї потерпіла поразку. Сам палатин загинув, а обидві королеви потрапили до рук хорватів. У січні 1387 р. королева Єлизавета була вбита, а її голову разом з головою М. Гараї відправлено до Неаполю вдові Карла III – королеві Маргариті ді Дураццо. Королеві Марії загрожувала така ж доля, бо хорватська еліта тепер хотіла бачити королем сина Карла III – нового неаполітанського короля Владислава¹⁹. Лідер хорватської еліти Ян Горват утримував королеву у замку Новоград. Жигимонт Люксембург з чеським військом обложив замок, але після невдалих штурмів відступив. У його війську перебував і Сцібор зі Сцібожиць, який після відходу принца залишився з місцевими прихильниками королеви на чолі з Яном Франгепаном. Під час вилазки йому вдалося взяти в полон самого Я. Горвата. В обмін на власне визволення з полону, той погодився відпустити королеву.

За заслуги у звільненні королеви Жигимонт Люксембург відразу ж після коронації 31 березня 1387 р. передав Галицьке князівство Сцібору зі Сцібожиць. Король поспішав віддячитися вірному нобілеві, також було видно, що Володислав Опольський не в стані утримати галицьку частину королівства Русі. Крім того, угорські барони взяли клятву з короля Жигимонта не наймати на службу іноземців і не роздавати їм ленів, тому передача Сцібору окремого князівства підносила його до рівня іноземного васала, ставлячи над угорськими баронами.

¹⁸ Kutrzeba S. Związek Litwy z Polską w latach 1386–1401 *Polska i Litwa w dziejowym stosunku*. Kraków, 1914. S. 458, 479–481.

¹⁹ *Károlyi A. Adalék Mária és Zsigmond eljegyzésének történetéhez Századok*. T. 11. Bu-

dapest, 1877. 24–26 old; *Karácsonyi J. Mária királyné halála napja Századok*. T. 41. Budapest, 1907. 458–463 old; *Sroka S. A. Genealogia Andegawenów węgierskich*. Kraków, 1999. S. 48–53.

Безперечно, у цьому хаосі боротьби за польський та угорський трони останній галицький князь не мав ні достатнього війська, ні надійних контактів з галицькими елітами. Політика князя Володислава Опольського, який протегував сілезькому лицарству та німецькому бюргерству у питаннях колонізації галицьких земель²⁰, виявилася невдалою. Старе русько боярство у значній кількості виїхало на Волинь до Любарта-Дмитра Гедиміновича та його сина Федора. Частина їх перейшла на службу до Людовика Анжуйського до Угорщини. Місцева сілезька та німецька еліти прагнули виторгувати привілеї від нових володарів. Король Владислав Ягайло поспішив помиритися з іншим претендентом – мазовецьким князем Земовитом, передавши йому Белзьке князівство. Крім того, для походу до Галицької землі Владислав Ягайло залучив васальних руських князів. Проти стояти цьому війську було важко, особливо враховуючи нерішучість Жигимонта Люксембурга. Однак князь Сцібор, все ж, вжив певних заходів й угорські гарнізони утримали прикарпатські замки між горами та Дністром.

Очевидно, враховуючи саме це й намагаючись якось допомогти Сцібору у його боротьбі за відновлення панування у всій Галицькій землі, а також продовжуючи розплачуватися з ним за заслуги при звільненні королеви, що підкреслено у відповідних актах, король Жигимонт надав йому 16 липня 1388 р. замок у Бечкові поблизу Тренчина у Словаччині (який став його резиденцією) та Угрусі (Словаччина). У 1389 р., водночас з посадою надзупана братиславського та ряду словацьких комітатів, Сцібор отримав також право роздавати вищі посади у своїх комітатах на терені Словаччини. У 1390 р. йому передано замки Вігвар, Торбач і Модор, у 1392 р. – Савар і Шейта, а в 1394 р. – Тренчин²¹. Щобільше, вже пізніше, у жовтні 1397 р., коли зібрання угорських нобілів у Темешварі заборонило іноземцям займати посади у королівській адміністрації, спеціально зазначалося, що Сцібора ця постанова не стосується. Іноземні агенти 1395 р. доносили, що Сцібор, поряд з естергомським архієпископом Яношем Каніжаї, – були найвпливовішими радниками короля і найбагатшими магнатами королівства. 1393 р. Сцібор позичив королеві 3 тис золотих угорських дукатів.

І все ж, на той час Сцібор уже почав втрачати прикарпатські території. 1393 р. місто Жидачів на Дністрі отримало від короля Владислава Ягайла магдебурзький привілей з дуже вигідними додатковими привілеями (60 франконських ланів землі, додаткові два лани землі для плебана і чотири лани для пасовищ, право торгів у суботу і право для міщан на заняття ремеслами і торгівлею та заборону німцям на торгівлю спиртними напоями і пивом на відстані милі навколо міста)²². Вони не тільки вказували на підпорядкування цієї території польському королеві. За їх свідченням, місто перейшло до його володінь недавно й мешканців Жидачева обдаровано привілеями, подібно до мешканців Львова у 1387 р.

Як і чому це сталося? Незважаючи на отримані від короля лени, Сцібор не міг самотужки воювати з Польсько-Литовською державою. Тим більше, що у 1391–1393 рр. він очолював угорські війська у походах проти турків на р. Саві і біля Сірмія, а в 1393 р. брав участь у поході до Боснії. Усі його заслуги в боротьбі

²⁰ *Sperka J. Władysław książę opolski, wielki książę kujawski, dobrzyński, pan Rusi, palatyn Węgier i namiestnik Polski (1326/1330 – 8 lub 18 maja 1401). Kraków, 2012. S. 347–375.*

²¹ *Prochaska A. Ścibor ze Ściborzyc. S. 146–147.*

²² Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 146 (Галицьке намісництво). Оп. 88. Спр. 561. Арк. 11–12.

проти турків перелічує королівська грамота від 8 лютого 1394 р.²³ Відзначився він і під час відбиття австрійського нападу на угорські землі.

Цими труднощами і скористалася польська сторона, можливо, спровокована спробами самого Сцібора відібрати частину галицьких земель. У джерелах не віднайдено прямих свідчень, але саме десь тоді знищено місто Дроговиж за Дністром, руїни якого добре збереглися на західній околиці сучасного Миколаєва. На думку Л. Войтовича, його зруйнував князь Любарт-Дмитро Гедимінович після того, як його державець – боярин Вовчок з Дроговижа, згаданий як свідок у магдебурзькій грамоті Львову, за те, що той одним з перших визнав зверхність Казимира III²⁴. Але немає жодних документальних підтверджень походів князя Любарта далі Львова. Приблизно тоді ж згоріло сусіднє місто Устя – на той час важливий порт на Дністрі²⁵. Не відомо також, коли припинили своє існування міста Більче і Стольсько в цьому ж регіоні. На жаль, крім поверхових розвідок Дроговижа, Устя та Більшого, які свого часу здійснив Михайло Рожко (їх матеріали не опубліковано), ніяких археологічних робіт на території цього регіону не зафіксовано. Що ж стосується Стольська чи Стільська, то археологічні дослідження на його городищі теж можна назвати хіба, радше, розвідковими²⁶. Крім того, вони не дають відповіді на питання, коли і за яких обставин припинило існування місто, яке 1331 р. платило до митрополичої скарбниці 30 гривень податку²⁷.

Сцібор зі Сцібожиць не зміг активно протидіяти польському наступу. Угорська сторона, загалом не визнаючи зайняття усієї Галичини, потребувала польської допомоги проти турків і намагалася відтермінувати проблемні питання. Тому на з'їзді з Владиславом Ягайлом і Ядвігою у Старому Сончі 1394 р. до цих проблем не вдавалися.

У 1395 р. Сцібор став воєводою Трансильванії. Зі своєю хорутвою він взяв участь у нещасливій битві з турками поблизу Нікополя 28 вересня 1396 р. і допоміг королеві Жигимонту врятуватися. Після цього він відстояв Трансильванію і навіть взяв у полон турецького ставленика – господаря Валахії Влада I (1397). Але невдовзі Сцібор став жертвою боротьби між угорськими баронами. Естергомський архієпископ Янош Каніжаї та палатин Теодоріх (Детре) Бебех поставили вимогу королю звільнити всіх іноземних радників. Коли ж король відмовився, вони заарештували його і 28 квітня 1401 р. позбавили Сцібора всіх урядів. Сцібор, як і інші барони неугорського походження, заявили про готовність віддати більшість своїх замків в обмін на звільнення короля. Коли ж 29 серпня 1401 р. барони відпустили короля, Сцібор залишився при ньому головним радником. Саме йому було доручено місію до Тевтонського Ордену, у ході якої від Жигимонта викуплено область Ноймарк у Бранденбурзькому маркграфстві, на яку претендував польський король Владислав Ягайло²⁸.

На початку 1403 р. партія примаса Яноша Каніжаї запропонувала угорську корону неаполітанському королю Владиславу. Цю пропозицію схвалив

²³ Prochaska A. Ścibor ze Ściborzyc. S. 147.

²⁴ Войтович Л. Між верхнім Дністром і Карпатами: домен галицьких князів у XII–XIII ст. *Фортеця*. С. 148–157.

²⁵ Войтович Л., Сколоздра Р. Устя, Устечко... *Миколаївщина. Збірник наукових статей*. Львів, 2006. Т. 3. С. 67–78.

²⁶ Див.: Филипчук М. Слов'янські поселен-

ня VIII–X ст. в Українському Прикарпатті. Львів, 2012.

²⁷ Приселков М., Фасмер М. Отрывки В. Н. Бенешевича по истории русской церкви XIV века *Известия Отдела русского языка и словесности*. Т. 21, кн. 1. Петроград, 1916. С. 48–70.

²⁸ Prochaska A. Ścibor ze Ściborzyc. S. 168.

папа Боніфацій IX. 4 квітня 1403 р. хорватські та угорські магнати, які підтримували Владислава, уклали перемир'я з польськими станами, погодившись на польську анексію усього королівства Русі. І за таких обставин Сцібор своїм мечем і талантом знову врятував для Жигимонта угорський трон²⁹. З найманим військом він вторгся до північно-західної частини королівства й розгромив загопи бунтівників. Останні змушені були капітулювати і 29 жовтня 1403 р. скласти присягу в обмін на королівську амністію. За свої заслуги Сцібор отримав Нітранське графство, а також в управління – володіння естергомської архієпископії та єпархії Егера. Він став одним з перших командорів Ордену Дракона святого Георгія, який король Жигимонт заснував у 1408 р.³⁰, а від 1409 р. знову отримав Трансильванське воєводство. До самої смерті він залишався першим радником короля³¹.

У 1410 р. напередодні війни між Польщею і Тевтонським Орденом, Сцібор разом з палатином Миколаєм Гараї за дорученням Жигимонта Люксембурга виконували роль посередника на переговорах з Тевтонським Орденом. Польська сторона покладала великі надії на ці перемовини, однак Сцібор просто чітко виконував лінію короля, який за 40 тисяч золотих погодився розірвати з поляками, про що короля Владислава Ягайла попередив посланець обох посередників 11 липня 1410 р.³² Щобільше, виконуючи домовленість із хрестоносцями, велике угорське військо на чолі з трансильванським воєводою Сцібором виступило на Сонч. Побоюючись угорського удару в спину, король Владислав Ягайло залишив для оборони цього напрямку люблінського каштеляна Яна з Щекоціна гербу Одровонж та угорських емігрантів на чолі з колишнім егерським єпископом Томашем³³. Удар Сцібора на Сонч певною мірою відсікав королівство Русі від Польщі. Але похід був невдалим. Сцібор спалив Старий Сонч і передмістя Нового Сонча, але далі мусив відступати, переслідований до Бардієва³⁴. Спроби польських дослідників пояснити ці невдачі небажанням Сцібора спустошити польські землі³⁵ віддають патріотизмом і намаганням всупереч фактам подати цього угорського барона польським шляхтичем. Джерела не дають для цього підстав. Коли польська шляхта на чолі із Завішею Чорним, яка перебувала на службі у Жигимонта Люксембурга, покинула його і вирушила до Польщі, пропонуючи свої послуги в боротьбі з хрестоносцями королю Владиславу Ягайду³⁶, Сцібор і не думав покидати угорського короля, знаючи, що той готує удар полякам у спину. Радше, він сам і спланував цей удар, що за вдалого розвитку міг повернути йому Галицьку землю.

Наприкінці 1411 р. Сцібор очолив угорське військо у війні проти Венеції. У 1412 р. на переговорах з Польщею питання Галицької землі залишилося відкритим. Його знову піднято на соборі у Констанці, ініціатором якого виступав якраз імператор Жигимонт Люксембург. Саме під час роботи собору Сцібор зі Сцібожиць і помер.

²⁹ *Palacký F. Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Bd. 3. Praha, 1851. S. 313.*

³⁰ *Надточий Д., Надточий В., Надточий М. Рыцари ордена Дракона в бою. Крестовый поход графа Дракулы. Москва, 2009. С. 182–185.*

³¹ *Sroka S. Ścibor ze Ściborzyc. S. 151–158.*

³² *Jana Długosza Roczniki czyli kroniki*

ślawnego królestwa Polskiego. Ks. 10–11. Warszawa, 1982. S. 91.

³³ *Ibidem. S. 69.*

³⁴ *Garbacik J. Zygmunt Luksemburczyk wobec wielkiej wojny polsko-krzyżackiej 1409–1411. Małopolskie Studia Historyczne. R. 3, zesz. 1–2. Kraków, 1960. S. 25–31.*

³⁵ *Prochaska A. Ścibor ze Ściborzyc. S. 178.*

³⁶ *Jana Długosza Roczniki... S. 71–72.*

Підводячи підсумок, можна ствердити, що останнім галицьким князем у 1387–1393 рр. був угорський барон польського походження Сцібор зі Сцібожиць, який, перебуваючи на службі в угорського та німецького короля Жигимонта Люксембурга, боровся за відновлення князівства до самої смерті у 1414 р.

Львівський національний університет імені Івана Франка